

Rūpēs par Latvijas labklājību

Gunta Anča*

VISU Eiropu pārņem aizvien lielāks satraukums par strauji novecojošo sabiedrību. Ir aprēķināts, ka pēc dažiem gadu desmitiem, ja nekas netiks darīts, Eiropa pati sevi nespēs uzturēt un darbaspēks būs jāimportē no trešajām valstīm.

Lai risinātu šo problēmu, daudzās valstīs tiek palielināts pensionēšanās vecums – par to tiek spriests arī Latvijā! –, un vienlaikus, lai ilgākam darba mūžam nolemtie spētu nest šo nastu, tiek radīti apstākļi kvalitatīvai veselības aprūpei.

Tomēr ir zināms, ka arī šādu programmu iedzīvināšana Eiropu no nepieciešamības nākotnē importēt darbaspēku nepaglabās, taču zināmu atbalstu darba tirgum ilgttermiņā tas sniegs.

Latvijā šīs globālās tendences tiek ignorētas, un veselības aprūpes politikas dēļ var gadīties, ka no darba tirgus piespiedu kārtā aizies vai pēc

krīzes seku iZlīdzināšanās veselības problēmu dēļ nespēs tajā atgriezties tūkstošiem cilvēku.

Piemēram, Beļģijā šā gadsimta sākumā veikts pētījums apliecināja, ka kvalitatīva veselības aprūpe un pārdomāta kompensējamo medikamentu politika ilgtermiņā vērā nemami pagarina tieši darbspējīgo iedzīvotāju mūža ilgumu, tāpat paaugstinot arī valsts un sabiedrības labklājības līmeni.

Atgādinu – kopš 2009.gada 1. marta Latvijas Ministru kabinets noteica trīs kompensācijas kategorijas valsts kompensējamajiem medikamentiem: 100%, 75% un 50% apmērā līdz tam pastāvošo 100%, 90%, 75% un 50% vietā, un pusmiljonam pacientu maksājumi par ikdienā nepieciešamajām zālēm pieauga pat divkārt.

Latvijas Cilvēku ar īpašajām vajadzībām sadarbības organizācijas **SUSTENTO** šā gada martā veikta aptauja liecina, ka 55% pacientu veselības stāvoklis pēdējā gada laikā ir pasliktinājies. 17% pacientu teikuši, ka tieši tas, ka pietrūkst līdzekļu medikamentu iegādei, ir veicinājis jau esošo hronisko slimību saasināšanos. Pēc 2009. gada marta ieviestajiem grozījumiem valsts kompensējamo medikamentu sistēmā un

Pusmiljonam pacientu maksājumi par ikdienā vajadzīgajām zālēm pieauga pat divkārt

līdzmaksājuma daļas palielināšanas 45% pacientu kompensējamās zāles vairs nepieciešamajā apjomā iegādāties nespēj. Ikmēneša līdzmaksājums par valsts kompensējamajiem medikamentiem 18 procentiem pacientu veido pat 30 un vairāk procentu no viņu ikmēneša ienākumiem.

Jau pirms globālās ekonomiskās krīzes šādi tēriņi tikai par veselības uzturēšanu lielai daļai iedzīvotāju nozīmētu nepilnvērtīgu uzturu, neapmaksātus komunuālos pakalpojumus un citus parā-

dus. Vēl lielāka negatīvā ietekme šādam personīgā budžeta sadalījumam ir šobrīd.

Tādēļ droši var teikt, ka 2010. gadā kompensējamajiem medikamentiem Latvijā atvēlētais 71 miljons latu ir nepietiekami.

Latvijā valsts kompensēto zāļu cenas ir trešās zemākās ES, tāpat zāļu kompensācija ļaus samazināt recepšu zāļu cenas un padarīs tās pieejamākas pacientiem. Kā apliecina mūsu novērojumi un **SUSTENTO** pētījums, daudzi cilvēki taupa naudu un neiegādājas ārsta izrakstītos medikamentus, līdz ar to sāk sirt ar hroniskām slimībām. Taupīšana uz veselības rēķina šodien, radīs būtiskus izdevumus rīt, jo ielaidu slimību ārstēšanai jātērē lielāki līdzekļi, nemaz nerēķinot, ka valsts neiegūst nodokļu naudu.

Šogad Latvijā uz vienu iedzīvotāju zāļu iegādes kompensācijai tiek atvēlēti 32 latī, Lietuvā – 42 latī, savukārt Igaunijā – 46 latī, toties citās Eiropas Savienības valstīs – vidēji 224 latī gadā.

Arī vēsturiski kompensējamajiem medikamentiem esam tērējuši mazākās summas, un no visām ES valstīm aiz mums paliek tikai Kipra un Bulgārija, liecina **Eurostat** pērn apkopotā informācija par 2007. gadu. Iespējams,

šīs ir viens no iemesliem, kāpēc ES atzinusi – Latvijā ir viens no zemākajiem veselības aprūpes līmeņiem.

Piemēram, Somijā 2008. gadā kompensējamajos medikamentus saņēma 69,9% valsts iedzīvotāju un valsts šim mērķim atvēlēja 840 miljonus latu jeb aptuveni 233 latus uz vienu valsts iedzīvotāju.

Veidojot 2011. gada valsts budžetu, kardināli jāmaina attieksme un par prioritāti jāizvirza valsts galvenā vērtība – Latvijas iedzīvotāji. Valstij vajadzētu samazināt pacientu līdzmaksājumu daļu par primārās aprūpes, sekundārās ambulatorās un profilaktiskajiem medicīniskajiem pakalpojumiem un nodrošināt visu recepšu zāļu kompensāciju 80% apmērā.

Pasaulē sen atzīts, ka ieguvumi no medikamentu terapijas, kas ir ambulatorās aprūpes stūrkmens, ir acīmredzami un pierādāmi. Iedzīvotāji, nespēdami iegādāties medikamentus, arvien vairāk izmanto neatliekamās palīdzības pakalpojumus, bet tas būtiski palielina valsts izdevumus šajā izmaksu pozīcijā.♦

* Latvijas cilvēku ar īpašajām vajadzībām sadarbības organizācijas **SUSTENTO** valdes priekšsēdētāja

Pēlikums Nr. 1
Valda Kera, Guntis Anča un
Lienes Sulces iestiegunam
Eiropas Ombudam